

Irving Kaplansky

(1917-2006)

Irving Kaplansky 25 Haziran'da 89 yaşında hayata gözlerini kapayarak uzun ve başarılı bir kariyeri sona erdirmiştir.

Polonya'dan Kanada'ya göç eden Yahudi bir ailenin oğlu olan Kaplansky, matematikçiliğinin yanı sıra, ayrıca usta bir müzisyen ve piyanistti. 16 yaşında, dünya çapında bir piyanist olamayacağına ikna olup matematikte karar kılmıştır. Müzik, hayatı boyunca hep ciddiye aldığı bir hobi olarak kalacaktır. Lise ve üniversite yıllarında gece kulüplerinde grubuyla müzik çalmış ve radyo programlarında müzik eşleştirme işi yapmıştır. Daha sonra matematik temalı esprili şarkılar yazıp bestelemiştir.

1938'de Toronto Üniversitesi'nden mezun olmuştur. O yıl ilk kez yapılan ve bugün matematik yarışmalarının en prestijlisi olan William Lowell Putnam Yarışması'nın kazanan takımındaydı. Bu yarışmadan aldığı bursla Harvard'a gitmiş ve doktoraasını Saunders Mac Lane danışmanlığında yazmıştır (1941).

Her ne kadar daha çok cebirle ilgilenmişse de, matematikçiliğinin ilk yıllarında sayılar kuramında, istatistikte, kombinatorikte ve oyunlar kuramında da araştırmalar yapmıştır. Örneğin, gençlik yıllarında, evli n çiftin, yuvarlak bir masa etrafında, aynı cinsiyetten ve birbirleriyle evli iki kişi yanyana oturmaması koşuluyla kaç değişik biçimde yerleştirilebileceğini çok şık bir biçimde hesaplamıştır.

Kaplansky olabilecek en sade dille yazılmış son derece açık matematik kitaplarıyla ünlüdür. Cisimler ve Halkalar (1971, ikinci basım), Diferansiyel Cebire Bir Giriş (1957), Değişmeli Halkalar (1970), Lie Cebirleri ve Yerel Tıkız Gruplar (1971), Abel-yen Gruplar (1954/1969) adlı kitaplarının en az birinin büyüüne kapılmamış ve beyin hücreleri açılmamış matematik öğrencisi yok gibidir.

Genç ya da yaşlı farketmez, yakınları arasında kısaca Kap olarak bilinirdi.

Yaşamının kırk yılını Şikago Üniversitesi'nde geçirmiş, 1984'te emekliye ayrılmasıyla Berkeley'deki (Kaliforniya) Matematiksel Bilimler Araştırma Enstitüsü'nün (MSRI) müdürü olmuştur.

“Halmos'la ben lineer cebirde aynı felsefeye sahibiz: İkimiz de tabansız düşünürüz, tabansız yazarız, ama bıçak kemiğe dayandığında odamızın kapısını kilitler, çılgınlar gibi matris çarparız.”

1951'den 1986'ya kadar Amerikan Matematik Derneği'nde (AMS) önemli görevlerde bulunmuş, matematiğin yayılması ve ilerlemesi için pek çok girişimlere önyak olmuş, bu yolda büyük emekler harcamıştır. Kaplansky, kendini matematiğe ve topluma adanmış bir insandı.

1989'da Leroy P. Steele ödülünü alırken yaptığı konuşmada Kaplansky her gün elimizdeki problemlerden farklı bir şeyler öğrenmemizi ve matematiğin ustalarını okumamızı önermişti.

Kaplansky, toplam 20 matematikçiyile 150'den fazla matematiksel makale yayımlamıştır.

Aralarında Hyman Bass, Arlen Brown, Jacob Feldman, Donald Ornstein, Alex Rosenberg, Joseph Rotman,

Fred Wright (Jr.) gibi en üst seviyede matematikçiler olmak üzere toplam 55 matematikçinin doktora tezi danışmanlığını yapmıştır. Bu 55 öğrencisinin de en az 550 matematikçi yetiştirdiği göz önüne alınırsa, Kaplansky'nin matematiğe ve özellikle cebire katkısının büyüklüğü daha iyi anlaşılır.

Yaşamının son aylarına kadar matematik yapmaya devam etmiştir.

Enerji saçan ama hep gülümseyen yüzüyle, çakmak çakmak bakan ama sıcaklık yayan gözleriyle, kendinden emin ama mütevazı duruşuyla herkesin hayranlığını kazanan bu olağanüstü insanı selamlarız.

